

דַּרְשֵׁתִי קַרְבַּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א

שיעור מוצ"ש, בית הכנסת פרי מגדים, צפת • השיעור נמסר במוצ"ש פרשת בלק, תשפ"ד

כחו של הדבור בעיני בלק

פרשת השבוע היא פרשת בלק. שאלנו בעבר מדוע זכה בלק שקראו פרשה על שמו, בעוד שפרשיות אחרות נקראות על שם צדיקים כמו נח, פינחס, קרח ויתרו.

אחד התרועעים הנפלאים לכהן הוא שבבלק זכה את כהם האמתי של ישראל. כאשר עם ישראל עמד על גבול מואב, נכנסו שר הבטחון והרמטכ"ל של מואב אל בלק. הם אמרו לו: "אנחנו עומדים מול ישראל. אנחנו זקוקים לתקציב חדש - עוד מטוסים, עוד טנקים, עוד פגזים."

אמר להם בלק: "לא, עקבתי אחרי האמה הזאת. כהם אינו בפגזים, לא במטוסים ולא בשום דבר אחר. כהם הוא בפייהם בלבד. אני זקוק לאדם שיפעל גם הוא בכח פיו, פה מול פה."

וואו. האם אתם מאמינים בזה? האם אתם מאמינים שכחכם בפיכם? אדם יודע זאת, אבל כשהוא זקוק למשהו - לאן הוא רץ ראשון? לרופא, לעורך דין. הוא רץ לכאן ולשם. האם הוא רץ לאלקים? האם אתם באמת מאמינים שכחכם בפיכם? בואו נניח שאתם מאמינים. האם אתם גם מוכנים לשלם על כך? בלק היה מוכן לשלם. וואו! לכן קראו פרשה על שמו. כדי שגם אנחנו נדע שכחנו בפינו.

חשיבות פי האתון בבריאה

אני מאמין שכאשר תוהו, אם כל חי, באה להדליק נרות שבת לפני כניסת השבת, אמר לה אדם הראשון: "אל תדליקי עדין. חסר עוד משהו בבריאה."

"מה חסר?" שאלה תוהו, "חוש מזה תסתכל בלוח, עוד רגע כבר שקיעה." אם היה לה לוח של ימינו, תוהו היתה מתבלבלת לגמרי. יש שקיעה עם הרים, שקיעה בנכחי הרים, שקיעה מישורית, שקיעה על פי הראיה, שקיעה בלי חמה, עם חמה. היום כבר לא יודעים איזו שקיעה לקחת בחשבון.

"לא, אמר אדם, 'אלקים עדין צריך לברא משהו.' אז תוהו שאלה: "מה עוד חסר בבריאה, הכל נראה משלם?". אתם יודעים מה היה חסר? "חסר עדין לברא את פי האתון", ענה לה אדם. ובאמת אלקים ברא בבין השמשות גם את 'פי האתון' (את הפה של האתון שעתידה לדבר עם בלעם). האם זה באמת מה שחסר לבריאה? האם הבריאה לא היתה משלמת בלעדיו? אלקים אמר לנו - בלי זה הבריאה אינה משלמת. חיבים, כדי שהבריאה תהיה משלמת, לברא את 'פי האתון'.

מדוע? כדי שגם אותו גוי רחוק, 'בלעם', יהיה לו פתח לתשובה. שבגלל האתון בסוף יאמר "חטאתי". בלי זה העולם אינו מתקן. אם בשביל גוי שרצה למחוק את עם ישראל, אלקים היה צריך כביכול להשתנות, לא לכעס באותו זמן - כי אם אלקים היה כועס, לא היה נשאר דבר - כל זה בשבילו, שיהיה עוד אפשרות לתשובה, שיאמר "חטאתי".

על אחת כמה וכמה בשביל כל אחד ואחד מאתנו, כל חזק קטן, כל עוד תשובה אחת - איזה דבר יקר זה. אי אפשר לתאר.

כחה של הלכה אחת

בסוף הפרשה מספר על החטא של בעל פעור, "וירא פינחס" - מה דורשים חז"ל? "ראה מעשה, וזכר בהלכה." הגמרא במסכת סנהדרין אומרת שפינחס אמר למשה רבנו: "למדתי כשירדת מהר סיני שהבועל ארמית קנאים פוגעים בו." אמר לו משה רבנו: "קרינא דאגרתא איהו ליהוי פרונקא" - מי שקרא את האגרת הוא שיבצע אותה. ואכן פינחס הלך וביצע.

שואל הבן איש חי: מה פרוש מה שאמר לו פינחס "למדתי אותי"? הרי משה רבנו למד את כל קהל ישראל, לא רק את פינחס. אומר הבן איש חי: שפאשר משה רבנו עלה למעלה, יהושע בן נון לקח את האהל ונטה אותו בהר סיני כדי לחכות למשה רבנו ארבעים יום. אבל פינחס לא עשה כך. פינחס אמר: "בכל מקרה משה רבנו לא מגיע היום." פינחס עשה תזכרת בטלפון: "בעוד ארבעים יום משה יורד."

ואכן, כעבר ארבעים יום, פינחס רץ וחקף שם. הוא רואה את משה רבנו יורד עם שני לוחות הברית. וואי, איזה דבר מרגש. "רבי משה", אומר פינחס, "היית למעלה עכשו דברת עם אלקים, אמר לי איזו הלכה, משהו טרי מלמעלה."

מה אמר לו משה? "הבועל ארמית קנאים פוגעים בו." פינחס חשב לעצמו: "זו ההלכה שלך? איך לך מה לומר לי עכשו? זו ההלכה? זו ההלכה שצריך לדבר עליה

על חוף הים. אבל אתה עם שני לוחות הברית - אמר משהו בהלכות שבת, משהו בכפורים, משהו בחזק. אתה מדבר אתי עכשו על הבועל ארמית?"

ולפי זה אומר הבן איש חי, פינחס אמר: "למדתי אותי." באמת, משה למד רק אותו. וההלכה הזאת הצילה את כל כלל ישראל. "ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי." ההלכה הזאת שגוראת לא רצינית, ההלכה הבודדת הזאת, הצילה את כל כלל ישראל.

חז"ל אומרים: ארבעה הדיעות היו להם חלק לעולם הבא. לפני כעשר שנים, אחד מילדיו של הרב אריאל סופר אמר לי סימן לזכור את ארבעתם בראשי תבות א', ב', ג', ד'. א' זה אחיתפל, ב' בלעם, ג' גיחזי, ד' דואג.

אחיתפל היה ענק. כשהיה דורש בתורה - מי יכול לעמוד לידו? שלש מאות ספקות היו לו רק במגדל הפורח באייר. גיחזי - מי יכול לדעת מי זה גיחזי? המשב"ק [המשמש בקדש] של אלישע הנביא. מישהו יכול לתאר מה זה דואג האדומי - אביר הרועים, ראש הסנהדרין של שאול המלך. על אלו באמת היה הנה אמינא שהם יהיו בגן עדן. ובאו חז"ל ואמרו - שהם לא יהיו. זה מובן.

אבל בלעם? איך היה הנה אמינא? נניח שאתם נכנסים לגן עדן ורואים שם מישהו. אתם שואלים אותו: "מי אתה?" "אני בלעם." מה? בלעם? כן? וכן חז"ל צריכים לחדש לנו: "שמעו, לבלעם אין עולם הבא?" יש בכלל הנה אמינא שלבלעם יהיה עולם הבא? איך יכול להיות?

כן. כן. בלעם התפלל: "תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו." בלעם בא והתפלל. אהה, התפלל? כבר לחז"ל היה הנה אמינא שהוא זוכה לגן עדן? הוא התפלל שהוא רוצה לעשות מה שהוא רוצה בחיים, אבל לפחות הוא התפלל: "רבנו של עולם, זכה אותי שאהיה בגן עדן במדרגות של האבות הקדושים." כבר לחז"ל היה הנה אמינא. ולכן חז"ל היו צריכים ללמד אותנו שאין לו חלק לעולם הבא. נפלא.

כחה של תפלה אחת

הבאתי לכם ספור מפרי מגדים. לא מלפני 200 שנה, אלא מהשבוע הזה. תשמעו איזה ספור. אני אומר לכם - חזק גדול עד מאד. בעל הספור לא אמר לי אם הוא מסכים שאספר את שמו, לכן אספר זאת ללא שם.

יש כאן אברך שמתפלל פה. בשבת שעברה הוא סבל מכאבי בטן וכאבי גב. הוא התפתל מכאבים. ביום ראשון עוד סחב, ביום שני ירד לבית חולים. עשו לו בדיקות דם והתברר שתפקודי הכבד שלו לא משהו ובנוסף גם יש לו אבנים בכיס המרה, בכליות - אזור תעשייה! מה אומר לכם? פלו בעיות. גם בדיקות הדם היו רגועות.

אמרו לו: "המצב ממש לא טוב." למחרת, ביום שלישי, עשו לו שוב בדיקות בבקר, והמצב רק החמיר. אמרו לו: "ביום רביעי בבקר נעשה לך בדיקות ולפי זה נחליט האם לעשות ניתוח או לא."

הוא ספר לי כך: "אמרת לעצמי - הבדיקות גורליות עכשו. אני רוצה לקום בנץ, להתפלל בבית החולים ביחידות. כונתי שעון לקום בנץ, אבל לא שמעתי כלום. התעוררתי בשבע נרבע. כשהתעוררתי, עדין לא לקחו בדיקות דם. אמרתי - אתחיל את התפלה. התחלתי להתפלל בחדר."

"מ'מודה אני' עד הסוף. התפללתי, לא דלגתי שירה אחת. עם 'פתח אליהו הנביא', עם 'אדון עולם' - כל מה שכתוב בסדר קראתי. טעה וחצי אני מתפלל מלה במלה את כל התפלה. ככה התפללתי, עד שסימתי את כל התפלה."

"אחרי שסימתי, הלכתי לאחות. אמרתי לה: 'לא לקחו לי בדיקות דם, זה לא יכול להיות.' מיד באו ועשו לי בדיקות דם. אמרו: 'טוב, תחכה עד שהתוצאות יחזרו.' זה לוקח בין חמש לשש שעות עד שמגיעות כל התוצאות."

"חפיתי שם. בערב אמר לי הרופא: 'תגיד לי, זה אתה? אמרתי: 'כן.' משהו לא מסתדר פה, לא מסתדר. תשמע, אין לך אבנים בכליות, אין לך אבנים בכיס המרה. הכבד מתפקד מאה אחוז. הכל עובד כמו שצריך.' כלומר, קבלתי מתב שחרור שאני בריא לחלוטין!"

זה מה שעשתה תפלה אחת ביחידות מתחלטה ועד סופה. זה אדם שעשה שלש פעמים בדיקות דם. שלש פעמים יצאו תוצאות גרועות מאד. - מה תפלה אחת יכולה לעשות? איזה עולמות!

לפעמים נראה לאדם - מה כבר אני יכול להתחזק? ואתה לא יודע שפעם אחת,

הלכה אחת, הלכה אחת שמשה רבנו למד את פינחס הצילה את כל כלל ישראל. כן כל אחד ואחד מאתנו ידע שכל חזק קטן, כל פעולה קטנה שהוא עושה, עוד הלכה, עוד הארה אחת בבית עוה מלה טובה בבית עוה חיוה, זה דבר שאי אפשר לתאר מה אפשר לזכות בו. עכשו זה לא ספור מלפני מאות שנים... זה ספור מכאן, מפרי מגדים.

השפעת השלום בבית על כלל ישראל

הבאתי לכם מדרש – אני אומר לכם, כל השיחה הזאת היא רק בשביל מדרש זה. זו לא המצאה שלי, זה מאבות דרבי נתן, פרק כ"ח, אות ג'. אתם לא מכירים את זה. אני אומר לכם – זה פצצה, לא סתם, זה פצצה פצצה.

רבו שמעון בן גמליאל אומר... תקשבו, אני אומר לכם, זה באמת משהו ששונה לחיות רק בשביל המאמר הזה. רבו שמעון בן גמליאל אומר: "כל המששים שלום בתוך ביתו, מעלה עליו הכתוב כאלו משים שלום על כל אחד ואחד מישראל." שמעתי? אקרא עוד פעם. רבו שמעון בן גמליאל אומר: "כל המששים שלום בתוך ביתו" – אדם בתוך הבית שלו, משכין שלום בינו לבין אשתו. זה נראה משהו לא גדול. אל תחשבו שמה שעשיתם, עשיתם רק לעצמכם באופן פרטי. "מעלה עליו הכתוב כאלו משים שלום על כל אחד ואחד מישראל." איזה דבר גדול זה, איזה עצמה זו. פעלה אחת שאתה עושה – איזה דבר יקר.

כחה של מלה טובה

ספר לי אחד האברכים אצלנו: "בקשו ממני אם אני יכול למסר סכום של הסוגיה. למינו סוגיה, ובקשו שאסכם אותה. באמת ישבתי בבית, ערכתי את הכל. באיתי למחירת לכלול, מסרתי את סכום הסוגיה. היה ממש מבריק, האברכים מאד מאד נהנו."

אחד האברכים חשב בלבו: "אני רוצה לפרגן לו." הוא הגיע הביתה בצעה, אמר לאשתו: "בררי לי את הטלפון של ההורים של האברך הזה. תתקשרי לאשתו, ותבקשי את הטלפון של חמיה." היא התקשרה ובררה, ואמרה לו: "תשמע, חמיו כבר נפטר, ואמו היא אלמנה בודדה. היא גרה בארצות הברית והנה הטלפון שלה."

האברך חכה ובערב הוא התקשר – אצלם זה שעת צהריים. הוא אמר לאם: "רציתי רק להגיד לך – יש לך זכות שאת לא מאמינה. איזה זכות יש לך! אינני יודע איפה התפללת שזכית לכהו בן. איזה דבר גדול, איך הוא עושה לנו נחת. איך היום הוא מסר עבורי – אין מי שלא התפעל." והוא פרגן לו עוד קצת. ובה הסתיימה השיחה.

אחרי כמה ימים הגיע אליי האברך שמסר את הסכום. ואמר לו: "אני מודה לך מכל הלב על הטלפון הזה. אני פשוט חי בדחק. אשתי לא עובדת ואני חי מהכולל. כמה אני מקבל? אלף חמש מאות עד אלפים שקל. השכירות שלי היא שנים עשר אלף שקל. אני גר עם משפחה גדולה בירושלים במקום מאד מרכזי. השכירות שנים עשר אלף שקל. תגיד, מאיפה אני אשלם את זה?"

"אמא שלי אספה את כל המשפחה והיא לקחה מהם כספים בכדי להחזיק אותי. לפני יומים המשפחה אמרה לה: 'גברת, זהו. יותר מדי. אנחנו כבר מחזיקים אותו כבר כמה שנים. נראה לנו שכבר נפסיק.' האמא אמרה: 'בואו נישן על זה עוד לילה אחד ולפי זה נחליט.'"

"ובאותו ערב התקשרת. ואמרת איזה בן יש לה, איך הוא לומד טוב, איזה יפי אתה יודע מה זה עשה? אמא התקשרה לכל המשפחה וספרה להם את מה שהיה. אמרה: 'זהו – ממשיכים את התמיכה באברך הזה.'"

פגשתי אותו אחרי עשר שנים. הוא אמר לי: "אני עדין מודה לך על הטלפון הזה. עדין מחזיקים אותי." לפעמים, טלפון אחד שאתה מתקשר – אתה לא יודע מה אתה יכול לעשות. טלפון אחד שאתה עושה – איזה עולמות אדם יכול לזכות.

כחה של קבלת הדין

הרמב"ו בפרשה שלנו – איזה רמב"ו, אני אומר לכם, אש אש. שואל הרמב"ו: אינני מבין. כמה היו צריכים למות במגפה, ולמעשה כמה מתו? מתו עשרים וארבעה אלף. אך באמת כמה היו צריכים למות? נעשה את החשבון, כמה שופטים יש בעם ישראל? שבעים ושמונה אלף ויש מאות. כל אחד מהם היה צריך להרג, לפי הפסוק, שני אנשים הנצמדים לבעל פעור.

תעשו שבעים ושמונה אלף שש מאות כפול שתיים. זה מגיע ליותר ממאה חמשים אלף. רבע מעם ישראל היו צריכים להמחק. מזעזע – רבע מעם ישראל. התחילו לדון אותם, ואז משהו בא ואמר לשבט שמעון: "אתה יודע, אם הורגים

אותם – אין לה שבט." "אין לי שבט?"... מיד לקח את המדינית, בא למשה רבנו ואז התבלבל הכל, התחילה המגפה, פינחס בא, הרג את שני האנשים האלו, ועם ישראל נצל.

ומה עושים עם כל אלו שדנו אותם? מה עושים עם אותם מאה חמשים אלף? מכריחים לומר שכיון שקבלו עליהם את הדין – התבטלה גזרה מעליהם. קבלו את הדין, זהו. אמרו להם שצריכים למות. אך בסוף לא מתו. כיון שקבלו את הדין – נצלו מהגזרה.

איזה דבר גדול זה. מה אדם יכול לזכות. לפעמים אדם עובר כל מיני משברים בחיים. קבלת עליך את הדין – ככה השם עשה. אתה לא יודע שקבלת הדין הזו נותנת לך את כל הכח בחיים. אותה קבלת הדין שגוראת לך פשוטה – נותנת לך את כל החיים שלך.

עצמתה של קריאת שמע

עוד דבר אחד. בלעם מתפעל מעם ישראל מקריאת שמע של שחרית. "הן עם כלבאי יקום", ומקריאת שמע שעל המטה "לא ישכב עד יאכל טרף".

תגידו, מיום כפור לא ראינו שהוא מתפעל? גם לא מהשופר, גם לא מסכות. הוא גם לא התלהב על האתרוג? אז ממה אתה מתלהב? מקריאת שמע...?! באמת מזה אתה מתלהב?

מישהו פעם עשה פה איזה חמרא בקריאת שמע? בשלמא באתרוג יוצאים על זה חבורים, חבורים על גבי חבורים. מישהו הוציא איזה חבור על קריאת שמע של המטה? איזה חבור? קדם בואו נקרא את זה. אחר כך נתחיל לעשות חבורים. ובלעם בכלל לא מתפעל. לא מהאתרוג שלך לא מסכה ולא מפסח ולא משויה, מכלום – הוא לא מתפעל. הוא מתפעל – רק מקריאת שמע.

כותב הרמ"ק (רבי משה קורדובירו): גם אם נגזרה על אדם גזרה בשבועה – אתם יודעים מה זו גזרה בשבועה? בשפה שלנו, אדם עצבן אותה. בואו נאמר את זה כך – עצבן אותה. אתה כבר עמוס עליו עד למעלה. אתה אומר: "אני קורא גומר אותו." בכך אתה עוד יכול להרגע. אבל אם אתה נשבע, נשבע בשם השם – שגמרנו, אתה גומר אותו. זהו, פה זה נגמר.

גם אם יש גזרה על אדם בשבועה – אלקים מחכה לו עד הבקר. אם הוא קרא קריאת שמע בזמנה – מתבטלת הגזרה. מזה בלעם מתפעל. אתה יכול לראות אדם חוטא, עושה עברות – כיון שהוא קרא קריאת שמע, מתבטלת הגזרה. אז מה זו קריאת שמע? איזה דבר גדול זה.

הדבר האחרון – זה של הרב פינקוס. זה תמיד מתוק. הרב שמשון דוד פינקוס היה אומר שאדם ישן בחייו שליש מהחיים. איזה דבר יפה זה. זאת אומרת, שאם אתה רואה אדם ושואל אותו "בן כמה אתה?" אומר לך: "תודה לאל, בן שלשים." אתה יודע שעשר שנים הוא ישן. אם אתה רואה אדם בן שלשים – עשרים שנה ישן. בא אליך אדם ואומר לך "היום יש לי יום הולדת, אני בן תשעים." הוא כבר מתחיל להתקרב לחוני המעגל*. אתה שלשים שנה ישנת. איזה מפחיד. לא מפחיד? אתה מתבונן בזה? מפחיד מאד.

אומר הרב פינקוס: תגיד לי, האם אפשר לנצל את הזמן של השנה? אכן, אפשר לנצל אותו – תקרא קריאת שמע. הקריאת שמע אומרת לאדם – ככל שאתה קורא קריאת שמע, ואתה אומר "בידך אפקיד רוחי", אומר הרב פינקוס: "כביכול האדם אומר: 'דבוננו של עולם, כל מה שאתה רואה, כל מה שקרה במשך היום – אתה יודע. עצבים פה, זה עשה, זה מה שעשה...' אלו דברים שאתה יודע שעוברים עלי במשך היום. אבל עכשו, כשאני בא להפקיד את רוחי אצלך – אני יודע שאתה הכל, רבוננו של עולם."

אומר הרב פינקוס: אדם שמרגיש כזו אמונה – דעו לכם, הוא ישן בחיקו של אלקים. ולישן שלשים שנה בחיקו של השם? זה כבר משהו אחר, זה כבר קצת זמן. זה כבר לא הרבה זמן. מזה מתפעל בלעם.

לכן כל אחד ואחד מאתנו יתחזק, ידע שכל פעולה קטנה, כל תפלה אחת שאתה מתפלל – גם כשהבדיקות דם יצאו לא טובות. אתה מתפלל? תפלה אחת פשוטה – מה אפשר לזכות. הלכה אחת שמשה רבנו למד את פינחס – "ולא כליתי את בני ישראל בקנאותי". טלפון אחד שהתקשרת – עשר שנים מחזיקים אברה. עשר שנים. ואם אתה מאיר פנים בבית, אתה משכין שלום בבית – אתה משכין שלום על כל כלל ישראל. השם יעזורנו, על דבר כבוד שמו אמן ואמן.

* הספור על שנתו הארוכה של חוני המעגל, מופיע בתלמוד הבבלי מסכת תענית (דף כ"ג עמוד א'). שישו שבעים שנה, אחרי שהצטרף להבין פרוש הפסוק "שיר המעלות בשבוה" את שיבת ציון היינו בחלמים".

מוקדש ככל הישועות לשי"ת בת אורחיה ♦ להצלחת המסייעים - ככל מילי דמיטב